

Розробка стратегічного підходу до управління витратами підприємства
Разработка стратегического подхода к управлению затратами предприятия
Development of a strategic approach to enterprise cost management

Науковий керівник – ст.викл. каф. «Підприємництва і торгівлі», канд.екон.наук.

Брагіна О. С., Брагина О. С., Brahina O. S.

Студентка – Забродна І. О., Забродная И. О., Zabrodnaya I. O.

Анотація: Розглянуто актуальність управління витратами підприємства. Досліджено відмінності між рівнями управління витратами підприємства. Сформовано концептуальну модель ефективного стратегічного управління витратами підприємства.

Ключові слова: витрати, управління витратами, стратегія, підприємство, розробка, стратегічний підхід.

Annotation: The relevance of enterprise cost management is considered. The differences between the levels of enterprise cost management are investigated. A conceptual model of effective strategic cost management of the enterprise is formed.

Key words: costs, cost management, strategy, enterprise, development, strategic approach.

Анотация: Рассмотрена актуальность управления затратами предприятия. Исследованы различия между уровнями управления затратами предприятия. Сформировано концептуальную модель эффективного стратегического управления затратами предприятия.

Ключевые слова: расходы, управление затратами, стратегия, предприятие, разработка, стратегический подход.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, щов сучасних умовах господарювання в процесі управління підприємством керівники та менеджери приділяють велику увагу всім аспектам управління витратами оскільки успішне функціонування підприємства багато в чому залежить від ефективної діяльності в даній сфері. Сучасний рівень розвитку підприємницького середовища зумовлює необхідність стратегічного управління підприємств. Отже, розробка стратегічного підходу до управління витратами займає пріоритетне місце в системі управління підприємством та зумовлює необхідність подальшого проведення досліджень в даній галузі.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних підходів та розробка рекомендацій щодо розробки стратегічного підходу до управління витратами підприємства.

В процесі управління підприємством в сучасних умовах ринкової економіки керівники та менеджери приділяють велику увагу всім аспектам процесу управління витратами, оскільки отримання фінансових результатів напряму залежить від оптимального використання та ефективного управління витратами на підприємстві.

Управління витратами завжди ґрунтується на нормативних документах. У теперішній час це – закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» [1]; Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» (1999 р.) [2]; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №3,7,9,15,16, особливо П(С)БО №16 «Витрати» (1999р.) [3].

За своєю сутністю витрати представляють собою виражені в грошовій формі затрати різних видів економічних ресурсів (праці, сировини, матеріалів тощо) під час виробництва і реалізації продукції.

Управління витратами – це динамічний процес, який включає управлінські дії направлені на досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. Сутність управління витратами полягає, по-перше, не у точному визначенні величини витрат, а у виявленні того, яким чином вони сформувались, і, по-друге, процес управління витратами повинен бути направлений на формування витрат у попередньому та поточному режимах та оперативному втручанні у діяльність підприємства у разі виявлення відхилень від бажаного стану.

Система управління витратами повинна бути спрямована на інтеграцію існуючих інструментів управління витратами для створення гнучкого, ефективного процесу, спрямованого на зміну існуючих норм і стандартів в напрямку скорочення витрат на оперативному, стратегічному і тактичному рівнях відповідно.

В економічній літературі виділяють три рівні управління витратами підприємства, зокрема оперативний, тактичний і стратегічний. Сутнісна характеристика та відмінності за зазначеними рівнями управління витратами представлені в таблиці.

Ефективність діяльності підприємства залежить від налагодженої системи стратегічного управління, що зумовило дослідження витрат на стратегічному рівні. Стратегічне управління витратами – це система, яка включає в себе комплекс взаємопов’язаних елементів управління (мета, завдання, планування, аналіз, комунікація, мотивація, контроль, оцінка, прийняття рішень), і спрямована на забезпечення реалізації стратегічних завдань в цілях оптимального управління витратами.

Таблиця– Відмінності між рівнями управління витратами підприємства

Характерні ознаки	Рівні управління витратами підприємства		
	Оперативний	Тактичний	Стратегічний
1	2	3	4
Цілі	Підтримка величини витрат на відповідному рівні.	Скорочення витрат.	Скорочення витрат за умов підвищення стратегічних позицій підприємства.
Задачі	Отримання оперативної інформації про зміну величини витрат.	Максимізація прибутку підприємства в короткостроковій перспективі.	Створення довгострокових конкурентних переваг.
Функції	Витрати – це функція обліку і контролю.	Витрати – це функція обсягу виробництва продукції.	Витрати – це функція стратегічного вибору, пов’язаного зі структурними і функціональними факторами.
Інтеграція інструментів системи управління витратами	Нормування витрат, облік відхилень фактичних витрат від нормативних, аналіз відхилень, аналіз причин відхилень, здійснення коригуючих дій щодо мінімізації відхилень від норм.	Виявлення резервів скорочення витрат, розробка програми скорочення витрат, використання виявлених резервів в цілях забезпечення економії витрат шляхом зниження матеріаломісткості, трудомісткості, фондомісткості	Оптимізація витрат, що враховує повний життєвий цикл продукту, аналіз ланцюжка цінностей, аналіз витратостворюючих факторів, процесно-орієнтовне управління, аналіз конкурентних переваг.

Продовження таблиці

1	2	3	4
Характер управління	Короткострокове управління, рутинний характер управління, постійний контроль витрат, створення нормативного обліку, використання даних виробничого обліку.	Короткострокове управління з урахуванням перспективи, ситуаційний характер управління, економічні і інженерні розрахунки, використання даних управлінського обліку і нефінансової інформації.	Довгострокове управління, стратегічне планування, аналіз і контроль, використання даних стратегічного управлінського обліку поряд з нефінансовою інформацією.
Результат	Запланована величина витрат.	Зниження величини витрат.	Конкурентоздатна величина витрат.

Метою стратегічного управління витратами підприємства є довготермінове забезпечення його економічної ефективності за умов впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на рівень та поведінку витрат.

Відповідно до сутнісної характеристики та відмінностей між рівнями управління витратами нами було розроблено концептуальну модель стратегічного управління витратами підприємства (рис.).

Використання представленої концептуальної моделі ефективного стратегічного управління витратами дасть можливість більш ефективно здійснювати постановку мети, завдань, об'єкту і предмету досліджень та з рештою більш ефективно досягати поставлених стратегічних цілей підприємства.

Рисунок – Концептуальна модель ефективного стратегічного управління витратами підприємства (розроблено автором)

Таким чином, за результатами дослідження можна зробити висновки, що управління витратами можна визначити як взаємопов'язаний комплекс робіт, які формують і впливають на процес виникнення і поведінку витрат під час здійснення господарської діяльності і спрямовані на досягнення оптимального рівня витрат в усіх підсистемах підприємства. Стратегічне управління витратами підприємства є одним з важливих шляхів забезпечення розвитку підприємства та конкурентоспроможності його продукції на ринку.

Література:

1. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств». [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/349-15>
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 40, С.365. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №3,7,9,15,16, (1999р.) . [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

Студентка – Забродна Ірина Олександрівна,
Науковий керівник - Брагіна Ольга Сергіївна